

Mokos Attila: „Túl közel jött hozzám a cseh kolléga, nem jól mérte be a távolságot, katonai surranóban orrba rúgott, de végigcsináltam a jelenetet...”

Végigdolgozta az évadot, a nyáron forgatni fog

Utolsó, immár ötödik bemutatóján is túl van ebben az évadban, a nyár végén kerül közönség elé legújabb nagyjátékfilmje, s harmadik meghívását kapta Karlovy Vary fesztiváljára. Mokos Attila pár nap múlva a Szlovák Nemzeti Színházban játszik.

SZABÓ G. LÁSZLÓ

Ladislav Ballek 1977-ben íródott regénye, A segéd több nyelven megjelent Európában. Zoro Záhon rendezésében 1981-ben film készült a regényből, majd megszületett a színpadi változat is. Azóta Szlovákia több színháza tűzte műsorára, legutóbb a komáromi Jókai Színház Rastislav Ballek, a szerző fia rendezésében. Ezt az előadást láthatja majd a közönség június 19-én a pozsonyi Nemzetiben, a címszerepben Mokos Attilával.

Bizonyára látta a filmet, amely témájánál fogva – magyarok és szlovákok együttélése Ipolyságon, regénybeli nevén: Palánkon – meglehetősen erős viharokat kavart annak idején.

Igen, láttam, és nagyon szerettem. Talán azért is, mert szlovák és magyar színészek együtt játszottak a mozivászonon. Jó volt nézni őket. Abban az időben ez tisztességesen megrendezett film volt.

A regény színpadi változata mire ad lehetőséget? Volent Lančarič, a hentesegéd szerepében lehetősége nyílik megpendíteni olyan hurokat, amilyeneket pályája eddigi szakaszában esetleg nem szólaltathatott meg? Vagy megformált már hasonló figurákat?

Rastislav Ballek, a Szlovák Nemzeti Színház főrendezője teljesen más színpadi nyelvet beszél, mint amit eddig ismerem. A leginkább képekben gondolkodik. Olyan „festőrendező”. Nem igazán a mély emberábrázolás a célja. Ezt be is vallotta a próbák során. Ettől aztán az egész próbafolyamat egy óriási kérdőjelle néztem. Nem láttam át: ebből vajon mi lesz? Rengeteg kétség merült fel bennem. Nagyon kíváncsi voltam, hogyan fog működni a darab. Én lepődtem meg a legjobban, amikor kiderült: a közönség kimondottan szereti az előadást, s az a fajta színházi nyelv, amelyet Rastislav Ballek képvisel, teljes mértékben működik ebben a rendezésében is.

S maga a figura? Vele milyen a viszonya?

Mint színészi feladat? Hallgattam a rendezőt és hagytam, hogy vezessen. Más lehetőségem nem is volt. Számomra újszerű színházi nyelvezetével megszabta a korlátokat. A hentesegéd egyébként elég negatív figura. Nagy túlélt.

Nevezhetjük akár a túlélt bajnokának is.

Erkölcsei normái eltolódtak. A második világháború utáni időszak, amikor a történelem zajlanak, amúgy is eléggé extrém helyzeteket szült. Ladislav Ballek egy konkrét korszakról, egy kaotikus világról ad jelentést, amelyben különböző nyelveket beszélő emberek élnek, a határok pedig ide-oda tolnak. Bábeli helyzet ez, az indulatokat, a szenvedélyeket tekintve igazi méhkas, ami kapóra is jön a segédnek, aki piszkos kapcsolataival, zavaros üzleteivel a lehető legnagyobb haszonra kíván szert tenni. Felesége bele is szédül a vagyonba, a hirtelen felemelkedésbe, inentől kezdve pedig erkölcsi számvetés a történet. Ami számomra külön érdekessé teszi: új környezetbe, magyarok lakta területre kerül a szlovák hegyekből egy tisztességes hentes, aki morális tartásával mutat példát egy kisváros lakosságának. Mivel magyar sértülte is vannak a történetnek, remélem, egyszer majd az ő szemzőgükből is feldolgozza valaki ugyanezt az időszakot.

Zselíz, ahonnan előbb Pozsonyba, majd Komáromba került, negyven kilométerre van a regénybeli Palánktól, vagyis Ipolyságtól. Meglátása szerint ugyanott, ugyanez a történet ma hogyan csatanna?

Bár a magyarokat nem igazán mutatja jó színben a mű, számomra is meglepő tapasztalat: a közönség nem kimondottan a magyar-szlovák együttélés kérdéseit látja benne, hanem egyénekre bontja a történetet. A hentes, Riečan oldalán állva ítéli meg a dolgokat, hiszen ő az, akinek erkölcsi tartását tiszteli. A világ, a kor érdekes mód annyira eltávolodott ettől az időszaktól, hogy egyfajta felülnézetrel már nem nemzetiségeket, hanem egyéneket ítélünk meg. Ennyire európaiak lettünk.

Nyitrán szlovák partnerekkel, szlovák nyelvű előadásban játszott évekkel ezelőtt. Most ugyanezt teszi Tóbiás Szidivel Spiró György Prah című darabjában a pozsonyi L+S Stúdióban. Másfajta érzés keríti hatalmába, amikor a Szlovák Nemzeti Színház színpadán lép közönség elé?

Ad egyfajta tartást, ez kétségtelen. Fontos, hogy itt játszhatunk. De el kell, hogy mondjam, van egyféle jelenség, talán épp a korábbi elzártágunkból adódóan, amitől meg kellene szabadulnunk végre. Már mondom is, mire gondolok. Ha a budapesti Nemzetiben vendégszerepelünk, vagy elmegyünk egy fesztiválra, akár Kisvárdára, hirtelen azt látom nem egy kollégámon, hogy most valami nagy fog történni, ezért erősebben rákoncentrálnak, nagyon-nagyon teljesíteni akarnak, amitől bizony „bedöglik” az előadás. Ez akkora öngól, hogy hihetetlen. Én ezt az érzést tudatosan leépítem magamban, és igyekszem úgy kezelni, hogy bárhol játszunk is, az épp olyan előadás kell, hogy legyen, mint otthon, Komáromban. Azzal

együtt, hogy természetesen én is nagyon örülök, ha a pozsonyi vagy a budapesti Nemzetibe hívnak meg bennünket, ami innen is, onnan is komoly szakmai elismerést jelent. Színészként azonban nem érzek külön stresszt, olyat, hogy sportnyelven szólva: most egy olimpiai kör következik. Én ezekben a lehetőségekben sosem keresem a kiugrási lehetőséget, amely arra sarkallja az embert, hogy ezerral hajtson, vagyis túlteljesítsen, hiszen az előadás egészét tekintve az könnyen megbosszulja magát. Most, évad végén A segéddel Turócszentmártonba is eljutunk, a Prahot pedig nemrég Zlínben és Prágában is bemutattuk.

Izgalmas színpadi helyzet elé állították magukat Tóbiás Szidivel. Két magyar anyanyelvű színész szlovákul játsza egy magyar szerző művét. Szidi agya nyilván gyorsabban vált szlovákra, hiszen ő a pozsonyi Astorka Színház tagja, sosem játszik magyar nyelven.

ez a verzió megy. Veszélyes a helyzet, mert párhuzamosan fut a két előadás.

Jiří Chlumský 7 nap című cseh filmjének három évre nyúlt forgatását viszont befejezték.

Már az utómunkálatok is elkészültek, augusztus végén lesz a bemutató.

Két tételben beszélünk a szerepéről. Először a forgatást megelőzően, másodsor a forgatás heteiben, de még a film legsikamlóbb jelenete előtt. Amikor erőszakot akar elkövetni a történet női főszerepét alakító Kerekes Vica.

Jól lement a jelenet. A rendező csak annyit mondott előtte: „Hagyjuk a magyarokra! Ők majd ezt megoldják.” Nem volt idevágó instrukciója. Elmondta, érzelmileg hová kell eljutnunk, megmutatta, hol áll majd a kamera, és bár elsőre is nagyon jól sikerült a jelenet. Vica kérésére megismételtük.

van, és másnapra be is dagadt az orrom, a szemem meg belilult. Adtam egy kis plusz munkát a sminkeseknek. Ondřej Vetchý, a film egyik prágai főszereplője azt mondta: a kaszkadőrök ezért Cseh Oroszlán-díjat kapnak, mert annyira életszerű volt az egész, miközben kaszkadőr a közelben sem volt.

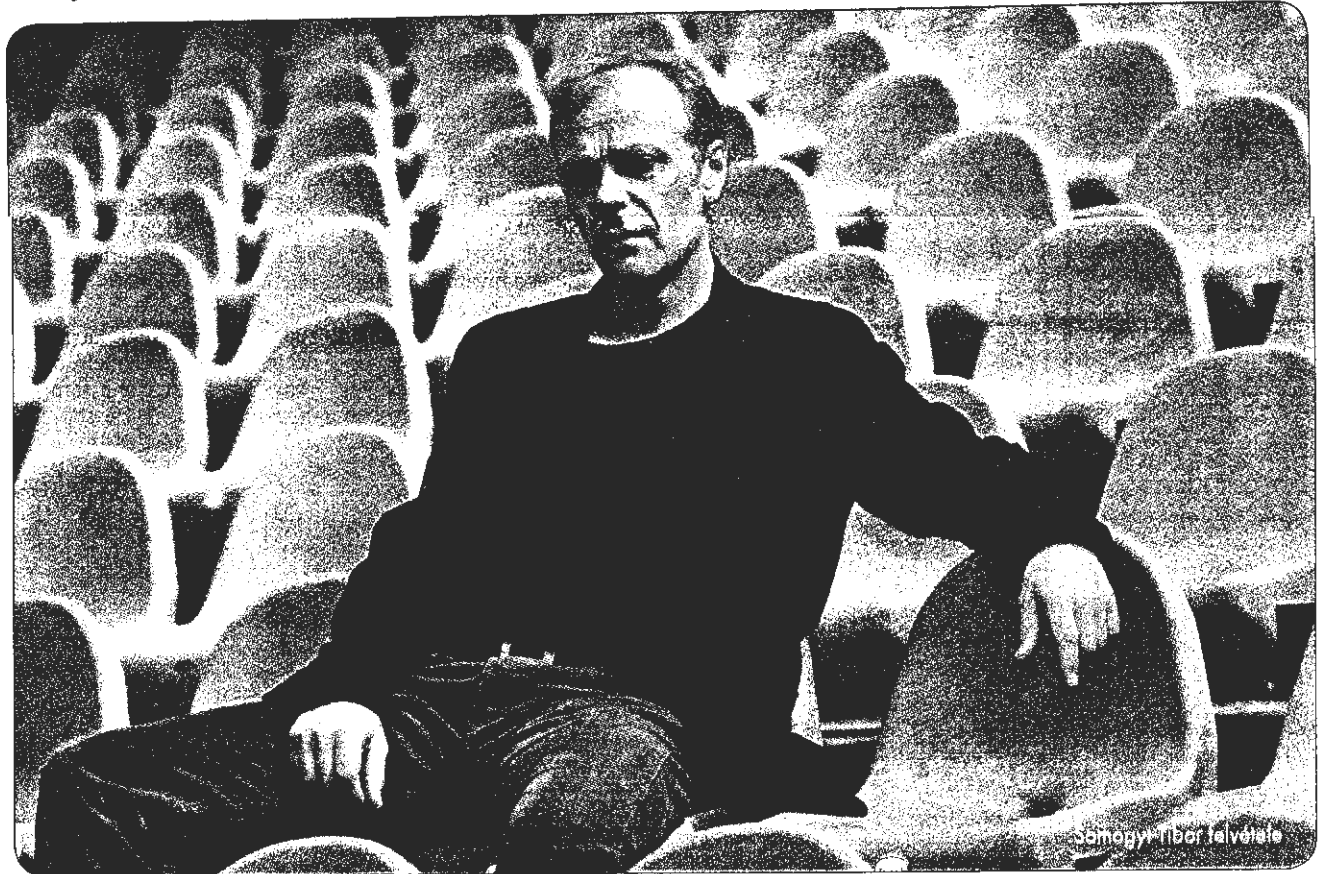
Csak emlékeztetőül az olvasóknak: a felszabadulás utáni időszakban játszódik a film, azokban a hetekben, amikor a németek már kivonultak a cseh országrészekből, jönnek az oroszok, és a cseh Vörös Gárda tagjai veszik át az irányítást.

Bracht, akit én formálok meg a történetben, eleinte nagy németbarát, aztán az oroszokkal is összepaktál.

Újabb túlélt!

Aki még kegyetlen is, sőt nagy előszerepettel rabol. Mindent vinne, amit lát, minden helyzetben nyereszkeskedni akar. A lányt

első alkalom. Vele is nagyon jó dolgozni. Ismerem a gondolkodását, a játékestilusát. Nincsenek gátlásaink egymás előtt, nyugodtan elmondjuk, ha valami nem sikerült, s ahogy én neki, úgy ő nekem azonnal jelzi, ha rossz irányba megyünk a próbák során. Ez oda-vissza működik köztünk. A Barackliget nagy kihívás volt számomra, hiszen filmben ez volt az első nagy szerepem, a Lelki békét később kezdtük el forgatni. A munka hevében néha hatalmasakat vitázunk Szidivel, a próba végére aztán minden konfliktus elhalványul köztünk. Tudom, hogy dolgozunk még együtt, hiszen Milan Lasica, az L+S Stúdió vezetője már jelezte, ha ismét találunk egy kedvünkre való darabot, mehetünk hozzá, ő biztosítja a teret számunkra. Nyilván az is véres szülés lesz, de a végeredményt tekintve biztosan megéri. Szidi mellett olyan impulzusok érnek, amelyek előbbre visznek a pályán.

Megszentvedtem én rendszeresen ezt a történetet. Komáromban Molnár Xéniával magyarul játszik a darabot, minden előadás előtt összmondjuk a szöveget, nemrég Keszthelyen mégis összezavarodtam egy kicsit.

Váratlanul szlovákra váltott?

Nem. Két különböző dramaturgia, két különböző rendezés a komáromi és a pozsonyi előadás, mindkettő máshol van meghúzva. Hirtelen elbizonytalanodtam, hogy most akkor melyik változat megy? Keszthelyen Xénia olyan végszót kapott tőlem, ami a magyar változatban nincs. Élből fordítottam, a szememben pedig azt láttam, hogy: „Éz most hol tart, miről beszél?” A közönség szerencsére semmit nem vett észre, hiszen „témában voltunk”. A szlovák szövegre, Pozsonyban, nehezebb ráállnom, erősebben kell összpontosítanom, hogy most

Talán úgy érezte, adós maradt valamivel? Kért egy pofont.

Indításképp?

Hogy fájóbb, drámaibb legyen a jelenet. Meg is kapta tőlem, de amíg ő sértetlenül megúszta, én balesetet szenvedtem. Túl közel jött hozzám a cseh kolléga. Erdőben zajlik a dráma, verekedés, dulakodás van, egy cseh katonára rángat le a lányról az utolsó pillanatban, és a felvétel során túl közel került hozzám, nem jól mérte be a távolságot. A helyett, hogy a hónom alá rúgott volna, katonai surranóban orrba rúgott. Én azonnal elszedültem, dőlt a vér belőlem, de a jelenetet azért végigcsináltam.

A rendezőnek mindez kapóra jött.

Nem is állított le. Egyetlen pillanat műve volt az egész, és ott feküdtem a földön mozdulatlanul. Éreztem, hogy hoppá, itt baj

is meg akarja szerezni, de mivel szavakkal nem tudja meghódítani, erőszakkal próbálja magáévá tenni. Azért szeretem ezt a történetet, mert olyan korszakát idézi meg a cseh közelmúltnak, amely tele van traumával, negatívummal, s ezekről a dolgokról igenis beszélni kell.

Kerekes Vica milyen partner?

Szeretem őt. Bűbajos, rendkívül érzékeny ember. Nagyon jó vele dolgozni. Tehetséges színész, drukkoltok neki. Széldületes pályát fut, hiszen három országban játszik. Hol itt, hol ott jelenik meg, és mindig valami fontos szerepben.

Tóbiás Szidivel a Barackliget című filmben játszott először. Osztálytársak voltak a színművészetin.

Vizsgaelőadásokban is szerepeltünk együtt, profi színházban azonban a Prah volt az

Gogol A revizor című darabját a Jókai Színház új főrendezője, Méhes László irányításával mutatták be. Ez lett az ötödik bemutatója ebben az évadban.

Az egész évadot végigdolgoztam, több már bele sem fért volna. A tanfelügyelőt játszom a darabban, kis szerep, mégis teljes sorsot kell felmutatnom. Nincs nagy monológom, de állandóan jelen kell lennem a színpadon.

S mi jön ezután? Mit tartogat a nyár?

Rögtön, ahogy letesszük a lantot, július első napjaiban Karlovy Varyba utazom. Utána a fiammal tíz napra Horvátországba megyünk egy nagyobb csapattal, három autóval. Remélem, tíz nap alatt sikerül annyi erőt gyűjtenem, hogy élvezettel vessem bele magam egy készülő szlovák tévéfilmbe, amelyben húsz napot forgatok majd.